

Research Paper

Critical review of elementary school physical education lesson from the perspective of Piranshahr teachers

Pariyosh Mohammadi Gheslagh ¹

1. PhD in Educational Management, Mahabad Branch, Islamic Azad University, Mahabad, Iran

Article Info:

Received: 13 April 2025

Revised: 05 July 2025

Accepted: 26 July 2025

Published: 22 December 2025

PP: 14 - 29

Use your device to scan and read the article online:

DOI: 10.22034/NJOURNAL.2025.512449.1019

Keywords:

pathology, physical education lesson, individual factors, organizational factors and elementary school

Abstract

Background and Objective: This study aims to identify the challenges and issues related to the implementation of physical education in primary schools from the perspective of teachers in Piranshahr County. The significance of this topic lies in the fundamental role that physical education plays in students' physical, psychological, and social development. Investigating existing barriers can help improve its quality

research methodology: The research is applied in nature and qualitative in approach, using descriptive phenomenology. The participants included 20 male and female primary school teachers from the 2022-2023 academic year, who were selected using purposeful sampling based on theoretical saturation. Data were collected through semi-structured interviews, and to ensure the scientific credibility of the study, Lincoln and Guba's four criteria—credibility, transferability, dependability, and confirmability—were applied. Data analysis was conducted using the phenomenological analysis method proposed by Moustakas (1994) and the framework suggested by Craswell (1998). The findings from the interview analysis revealed that the challenges of physical education could be identified at both individual and organizational levels.

Findings: At the individual level, five main categories emerged: "teachers' professional knowledge," "effective management of sports classes," "performance monitoring and evaluation," "safety and emergency response during activities," and "the quality of physical education curriculum elements." At the organizational level, four key categories were identified: "organization of human and financial resources," "infrastructure limitations and sports facilities," "cultural attitudes and values in schools and families," and "lack of educational programs and professional development for teachers." Based on the results, it can be concluded that improving the quality of physical education in primary schools requires attention to both individual and organizational factors.

Conclusion: Enhancing teachers' professional competencies, establishing effective monitoring mechanisms, raising awareness among administrators and parents about the importance of physical education, and investing in infrastructure development and educational programs can significantly contribute to addressing the identified challenges.

Citation: Mohammadi Gheslagh P. (2025). Critical review of elementary school physical education lesson from the perspective of Piranshahr teachers. *Journal of New Advances in Educational Management*, 6(4), 14-29. Persian [[10.22034/njournal.2025.512449.1019](https://doi.org/10.22034/njournal.2025.512449.1019)]

*Corresponding author: Pariyosh Mohammadi Gheslagh

Address: PhD in Educational Management, Mahabad Branch, Islamic Azad University, Mahabad, Iran .

Tell: ۰۹۱۴۴۴۸۴۰۶۴

Email: mohammadi.p4064@gmail.com

مقاله پژوهشی

بررسی نقادانه درس تربیت بدنی دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان شهرستان پیرانشهر

پریوش محمدی قشلاق^{*۱}

۱. دکتری مدیریت آموزشی، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱/۲۴

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۴/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۵/۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۰/۱

شماره صفحات: ۲۹ - ۱۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید:

DOI: 10.22034/NJOURNAL.2025.512449.1019

واژه‌های کلیدی:

آسیب شناسی، درس تربیت بدنی، عوامل فردی، عوامل سازمانی، دوره

چکیده

مقدمه و هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی آسیب‌ها و چالش‌های مرتبط با اجرای درس تربیت بدنی در دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان شهرستان پیرانشهر انجام شده است. اهمیت این موضوع از آن جهت است که درس تربیت بدنی نقش بنیادینی در رشد جسمانی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان ایفا می‌کند و بررسی موانع موجود می‌تواند راهگشای ارتقاء کیفیت آن باشد.

روش‌شناسی پژوهش: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، کیفی از نوع پدیدارشناسی توصیفی است. مشارکت‌کنندگان شامل ۲۰ نفر از معلمان زن و مرد مقطع ابتدایی در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بودند که با روش نمونه‌گیری هدفمند و بر مبنای اصل اشباع نظری انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری گردید و برای تضمین اعتبار علمی پژوهش، از معیارهای چهارگانه لینکلن و گوبا شامل قابلیت اعتماد، انتقال‌پذیری، وابستگی و تأییدپذیری استفاده شد. تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از روش تحلیل پدیدارشناختی موسستاکاس (۱۹۹۴) و چارچوب پیشنهادی کراسول (۱۹۹۸) صورت پذیرفت. یافته‌های حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد که آسیب‌های درس تربیت بدنی در دو سطح فردی و سازمانی قابل شناسایی‌اند.

یافته‌ها: در سطح فردی، پنج مقوله اصلی شامل «دانش حرفه‌ای معلمان»، «مدیریت کارآمد کلاس‌های ورزشی»، «نظارت و ارزیابی عملکرد»، «ایمنی و امدادرسانی در حین فعالیت‌ها» و «کیفیت عناصر برنامه درسی تربیت بدنی» به عنوان موانع مؤثر شناسایی شدند. در سطح سازمانی نیز چهار مقوله کلیدی شامل «نحوه سازمان‌دهی منابع انسانی و مالی»، «محدودیت‌های زیرساختی و فضاهای ورزشی»، «نگرش‌ها و ارزش‌های فرهنگی حاکم بر مدرسه و خانواده» و «کمبود برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی تخصصی معلمان» استخراج گردید.

بحث و نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج پژوهش، می‌توان نتیجه گرفت که ارتقای کیفیت درس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی مستلزم توجه همزمان به عوامل فردی و سازمانی است. بهبود صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، ایجاد سازوکارهای نظارت مؤثر، افزایش سطح آگاهی مدیران و والدین نسبت به اهمیت تربیت بدنی، و سرمایه‌گذاری در توسعه زیرساخت‌ها و برنامه‌های آموزشی می‌تواند نقش مؤثری در رفع آسیب‌های شناسایی‌شده ایفا کند. آینده خواهد بود.

استناد: محمدی قشلاق، پریوش. (۱۴۰۴). بررسی نقادانه درس تربیت بدنی دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان شهرستان پیرانشهر. فصلنامه پیشرفتهای نوین در مدیریت آموزشی، ۶(۴)، ۲۹-۱۴. [10.22034/njournal.2025.512449.1019](https://doi.org/10.22034/njournal.2025.512449.1019)

*نویسنده مسئول: پریوش محمدی قشلاق

نشانی: دکتری مدیریت آموزشی، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران

تلفن: ۰۹۱۴۴۴۸۴۰۶۴

پست الکترونیکی: mohammadi.p4064@gmail.com

تربیت بدنی در دوران کودکی نقش کلیدی در شکل‌گیری سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی افراد ایفا می‌کند. انجام فعالیت‌های بدنی منظم در این سن، ضمن ارتقای توانایی‌های حرکتی و جسمی، بر تمرکز، عملکرد تحصیلی و سلامت روانی دانش‌آموزان نیز تأثیرگذار است (Li, Y., & Yu, 2024). در سطح بین‌المللی، تربیت بدنی به‌عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از نظام آموزشی شناخته می‌شود و سیاست‌گذاران همواره در پی به‌روزرسانی محتوای آن برای تحقق اهداف رشد همه‌جانبه هستند (Oral, Tatlibal & Nomikos, 2022). تربیت بدنی و ورزش، به‌عنوان یکی از ارکان بنیادین نظام تعلیم و تربیت، نقش مهمی در ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. این حوزه با بهبود توانایی‌های حرکتی، توسعه مهارت‌های اجتماعی، و تقویت اعتماد به نفس، بستری مناسب برای رشد متوازن نسل‌های آینده فراهم می‌سازد (et al Kadhim, 2024). اهمیت فزاینده‌ی این درس در سطح جهانی موجب شده است تا در اغلب نظام‌های آموزشی، برنامه‌های تربیت بدنی به‌صورت مستمر مورد بازنگری و به‌روزرسانی قرار گیرند؛ اقدامی که هدف آن، هم‌راستاسازی محتوای درسی با نیازهای جسمی و روانی دانش‌آموزان در دنیای معاصر است (et al Breed, 2024). در این میان، تربیت بدنی نه‌تنها به‌عنوان ابزاری برای آموزش مهارت‌های حرکتی، بلکه به‌عنوان زمینه‌ای برای پرورش سبک زندگی سالم و مسئولیت‌پذیر در میان کودکان تلقی می‌شود (Teaching guide for primary physical education, 2019). لذا، تقویت جایگاه این درس در برنامه‌های درسی، مستلزم توجه به محتوای آموزشی، روش‌های تدریس، و زیرساخت‌های مورد نیاز است.

در نظام آموزش و پرورش ایران نیز، حوزه یادگیری تربیت بدنی و سلامت یکی از یازده حوزه یادگیری برنامه درسی ملی است که به دنبال برقراری سلامتی کامل جسمی، روانی، عاطفی و ایجاد زمینه‌های لازم در جهت شناسایی روش‌های درست فعالیت‌های جسمانی، ارتقاء توانایی‌های بدنی، تبیین روش‌های تفریحی سالم، ترویج بهداشت و اصول سالم زیستن، پیشگیری از ایجاد بیماری، اختلال، معلولیت‌های جسمی و توانمندسازی افراد در تسلط بر رفتار خود و حفظ سلامت می‌باشد (National curriculum document of the Islamic Republic of Iran, 2011).

با توجه به اهمیت درس تربیت بدنی در دوره ابتدایی، پژوهش‌های متنوعی از جنبه‌های مختلف به این مهم پرداخته‌اند از جمله ارزیابی موقعیت آموزش درس تربیت بدنی در میان سایر دروس (Abdi, S., & Ramazani Nejad, 2021)؛ ارائه مدل ارزشیابی برنامه درس تربیت بدنی دوره ابتدایی (Shaykh et al, 2020)؛ اثربخشی آمادگی جسمانی تربیت بدنی پایه ششم ابتدایی (et al Talebi, 2019)؛ کمبود نیروی متخصص، فضا، امکانات، تجهیزات، درک دانش‌آموزان (et al Kadhim, 2024)؛ جایگاه درس تربیت بدنی در میان سایر دروس و نگرش دانش‌آموزان، والدین و مسئولان نسبت به این درس (et al Razavi, 2014)؛ تحلیل کتاب معلم تربیت بدنی دوره ابتدایی (et al Kashkar, 2013)؛ تحلیل محتوای تربیت بدنی (et al Izadi, 2011)؛ مطالعه تطبیقی برنامه درسی تربیت بدنی ایران و کشورهای مختلف (Ansari, M., & Ganjkanloo, 2022, Tan, 2022) و... اما آنچه در میان این پژوهش‌ها مغفول مانده، بررسی و آسیب‌شناسی درس تربیت بدنی دوره ابتدایی از نگاه معلمان این دوره می‌باشد.

بر اساس اهمیت درس تربیت بدنی در دوره ابتدایی، توجه اسناد بالادستی نظام آموزش و پرورش، عدم توجه پژوهش‌های قبلی به مقوله‌ی آسیب‌شناسی درس تربیت بدنی دوره ابتدایی و جایگاه تأثیرگذار معلم در اجرای برنامه درسی، پژوهش حاضر با هدف آسیب‌شناسی درس تربیت بدنی دوره ابتدایی از منظر معلمان شهرستان پیرانشهر صورت پذیرفته است. با تحلیل نظرات معلمان، این پژوهش قصد دارد تا عوامل موثر در بهبود فرآیند آموزش و یادگیری درس تربیت بدنی را شناسایی کند و راهکارهایی برای ساماندهی بهتر این درس در دوره ابتدایی را ارائه نماید. این پژوهش می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و تربیت بدنی در مدارس ابتدایی کمک شایانی نماید و در نهایت به توسعه جسمی و روانی سالم‌تر دانش‌آموزان کمک کند و سؤال اساسی این است که «از نظر معلمان، آسیب‌های درس تربیت بدنی دوره ابتدایی در ابعاد فردی و سازمانی کدام‌اند؟»

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، یک مطالعه‌ی کاربردی و از نظر روش، در چارچوب پژوهش‌های کیفی از نوع پدیدارشناسی توصیفی قرار می‌گیرد. رویکرد پدیدارشناسی توصیفی با هدف کشف و تحلیل معانی نهفته در تجربه‌های زیسته‌ی افراد، تمرکز خود را بر فهم عمیق پدیده‌ها از نگاه مشارکت‌کنندگان قرار می‌دهد (Van Manen, 2016). در این مطالعه، تلاش شد تا با استفاده از این رویکرد، تجربه‌های واقعی معلمان ابتدایی پیرامون آسیب‌های مرتبط با درس تربیت بدنی بررسی و تفسیر گردد.

میدان پژوهش شامل معلمان زن و مرد دوره‌ی ابتدایی شهرستان پیرانشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که در پایه‌های اول تا ششم مشغول به تدریس بودند. شرکت‌کنندگان از طریق نمونه‌گیری هدفمند از نوع همگون انتخاب شدند؛ بدین معنا که تنها معلمانی وارد مطالعه شدند که سابقه تدریس درس تربیت بدنی در پایه‌های تحصیلی مختلف را داشته و از تجربه‌ی زیسته‌ی مرتبط برخوردار بودند (Patton, 2015).

به‌منظور دستیابی به غنای اطلاعاتی و تعادل جنسیتی، در مجموع با ۲۰ معلم مصاحبه شد. معیار توقف نمونه‌گیری، اشباع نظری بود؛ به این معنا که پس از مصاحبه‌ی بیستم، داده‌های جدیدی که به توسعه‌ی الگوهای مفهومی پژوهش یاری رسانند، به دست نیامدند (Goertz & Mahoney, 2012). برای گردآوری داده‌ها، از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده شد که یکی از ابزارهای اصلی در پژوهش‌های پدیدارشناسی است. این مصاحبه‌ها به پژوهشگر اجازه می‌دهند تا ضمن پیروی از محورهای اصلی تحقیق، انعطاف لازم برای پیگیری موضوعات نوظهور در جریان گفتگو را نیز داشته باشد (Patton, 2015). مصاحبه‌ها در نیمه دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲، در مدارس محل اشتغال معلمان، در فضایی آرام و بدون مزاحمت انجام شدند. هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید. تمامی مصاحبه‌ها با رضایت مشارکت‌کنندگان ضبط صوتی شدند و هم‌زمان نیز یادداشت‌برداری برای ثبت نکات کلیدی صورت گرفت. در طراحی مصاحبه، از یک راهنمای مصاحبه شامل سؤالات محوری و سؤالات کاوشی استفاده شد. نمونه‌ای از پرسش‌های محوری عبارت‌اند از:

- از دیدگاه شما، چه موانعی در اجرای درس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی وجود دارد؟
- چه تجربه‌هایی از مشکلات اجرایی، امکانات یا نگرش دانش‌آموزان نسبت به این درس دارید؟
- چه عواملی باعث می‌شوند درس تربیت بدنی در مدرسه کمتر مورد توجه قرار گیرد؟
- پیشنهاد شما برای بهبود وضعیت این درس چیست؟

به منظور حصول اطمینان از روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌ها، از معیارهای چهارگانه Lincoln, Y. S., & Guba (1985) استفاده شد که روش تحقق آن در مطالعه حاضر به شرح زیر است:

مقبولیت^۱

مقبولیت به میزان انطباق یافته‌های پژوهش با واقعیت و اطمینان از صحت داده‌ها اشاره دارد. برای افزایش مقبولیت یافته‌های پژوهش، از روش‌های متعددی بهره گرفته شد. در بازبینی مشارکت‌کنندگان^۲، پس از تحلیل داده‌ها، خلاصه‌ای از یافته‌ها به مشارکت‌کنندگان ارائه شد تا میزان تطابق آن با تجربیات واقعی آن‌ها بررسی شود. همچنین، در بررسی همکاران^۳، تحلیل‌ها و نتایج پژوهش توسط محققان مستقل یا متخصصان حوزه‌ی آموزش مورد ارزیابی قرار گرفت تا از تأثیر سوگیری‌های احتمالی پژوهشگر کاسته شود. علاوه بر این، برای تقویت تنوع در منابع داده‌ها^۴، داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق با مشارکت‌کنندگان و همچنین بازبینی مستندات مرتبط گردآوری شد تا زوایای مختلف پدیده‌ی مورد مطالعه به‌صورت جامع بررسی شود.

- 1 Credibility
- 2 Member Checking
- 3 Peer Debriefing
- 4 Data Triangulation

انتقال پذیری^۵

انتقال پذیری به این معناست که آیا یافته‌های پژوهش در محیط‌های مشابه دیگر نیز قابل استفاده است یا خیر. در این پژوهش، برای افزایش انتقال پذیری از روش‌های زیر استفاده شد:

- **توصیف غنی^۶**: ارائه‌ی جزئیات کامل در مورد زمینه‌ی پژوهش، ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان، و شرایط مصاحبه‌ها، به گونه‌ای که خوانندگان بتوانند در مورد انتقال پذیری یافته‌ها به موقعیت‌های دیگر قضاوت کنند.
- **ارائه نقل قول‌های مستقیم**: برای شفاف‌سازی یافته‌ها، نقل قول‌های دقیق از مشارکت‌کنندگان ارائه شد تا خوانندگان بتوانند تفسیر مناسبی از داده‌ها داشته باشند.

وابستگی^۷

- وابستگی به میزان ثبات و قابلیت تکرارپذیری یافته‌ها در شرایط مشابه اشاره دارد. برای افزایش وابستگی، از راهکارهای زیر استفاده شد:
- **ثبات دقیق فرایند پژوهش**: تمامی مراحل گردآوری، تحلیل، و تفسیر داده‌ها به طور دقیق ثبت و مستندسازی شد تا در صورت لزوم، توسط پژوهشگران دیگر بررسی گردد.
 - **ممیزی خارجی^۸**: تمامی تصمیمات پژوهشی، تحلیل‌های انجام‌شده، و استدلال‌های محقق در مراحل مختلف پژوهش مستند شد تا دیگران بتوانند منطق پشت یافته‌ها را بررسی کنند.

تأیید پذیری^۹

تأیید پذیری به میزان استقلال داده‌ها از سوگیری‌های پژوهشگر اشاره دارد. در این پژوهش، برای افزایش تأیید پذیری از روش‌های زیر استفاده شد:

- **خودبازبینی پژوهشگر^{۱۰}**: پژوهشگر در طول فرایند پژوهش تلاش کرد تا از هرگونه پیش‌فرض یا سوگیری شخصی آگاه باشد و تأثیر آن را در تفسیر داده‌ها به حداقل برساند.
- **بازبینی توسط ناظران خارجی**: برای کاهش سوگیری‌های احتمالی، یک ناظر مستقل بر مراحل گردآوری و تحلیل داده‌ها نظارت کرد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش Moustakas (1994) و Creswell (1998) بهره گرفته شد. این رویکرد در چارچوب پدیدارشناسی توصیفی قرار دارد و هدف آن، استخراج مضامین و ساختارهای اساسی تجربه‌ی زیسته‌ی مشارکت‌کنندگان از پدیده‌ی مورد مطالعه است. مراحل این روش به شرح زیر انجام گرفت:

افق بندی^{۱۱} و استخراج گزاره‌های معنادار: در این مرحله، تمامی مصاحبه‌های انجام‌شده چندین بار با دقت خوانده شدند. سپس، گزاره‌های معنادار مرتبط با پدیده‌ی مورد مطالعه از متن استخراج گردیدند. این گزاره‌ها بدون قضاوت اولیه درباره‌ی اهمیت یا فراوانی آن‌ها انتخاب شدند تا تمامی ابعاد تجربه‌ی مشارکت‌کنندگان پوشش داده شود.

حذف گزاره‌های تکراری و غیرمرتبط: بعد از شناسایی اولیه‌ی گزاره‌های معنادار، گزاره‌های تکراری یا غیرمرتبط حذف شدند. در این مرحله، تنها آن دسته از گزاره‌هایی که به درک پدیده‌ی مورد مطالعه کمک می‌کردند، حفظ شدند.

⁵ Transferability

⁶ Thick Description

⁷ Dependability

⁸ Audit Trail

⁹ Confirmability

¹⁰ Reflexivity

¹¹ Horizontalization

دسته‌بندی و خوشه‌بندی مضامین^{۱۲}: در این مرحله، گزاره‌های معنادار به گروه‌هایی با مفاهیم مشترک تقسیم شدند. این خوشه‌بندی به استخراج مضامین اولیه و سپس مضامین اصلی منجر شد. این کار از طریق تحلیل محتوای کیفی و مقایسه‌ی شباهت‌ها و تفاوت‌ها میان داده‌ها انجام گرفت.

توصیف تجربیات متنی^{۱۳}: در این مرحله، بر اساس مضامین استخراج‌شده، توصیف دقیقی از تجارب مشارکت‌کنندگان ارائه شد. در این توصیف، گفته‌های مستقیم مشارکت‌کنندگان و نقل‌قول‌های آن‌ها برای غنی‌سازی تحلیل استفاده شد.

توصیف تجربیات ساختاری^{۱۴}: پس از توصیف محتوایی، سعی شد ساختار پنهان تجربیات مشارکت‌کنندگان از پدیده‌ی مورد مطالعه شناسایی شود. در این مرحله، به بررسی زمینه‌های فردی و اجتماعی‌ای پرداخته شد که در شکل‌گیری این تجربیات نقش داشته‌اند.

۶. ترکیب توصیف متنی و ساختاری^{۱۵}: در نهایت، یافته‌های حاصل از مراحل قبل با یکدیگر تلفیق شدند تا یک توصیف جامع از پدیده ارائه شود. این توصیف نهایی نمایانگر ماهیت کلی تجربه‌ی مشارکت‌کنندگان از پدیده‌ی مورد مطالعه بود (کرسول و پاث^{۱۶}، ۲۰۱۸).

یافته‌ها

«آسیب‌های درس تربیت بدنی از منظر معلمان در بعد فردی کدامند؟»

به منظور جواب‌گویی به سؤال اول پژوهش که در خصوص آسیب‌های درس تربیت بدنی در بعد فردی معلمان، از روش ماستاکاس و کراسول استفاده شد. در این راستا ابتدا، مصاحبه‌ها خط به خط بررسی گردید و مضامین فرعی و اولیه شکل گرفت. سپس بر حسب ماهیت مضامین اولیه، مضامین اصلی به دست آمد.

در تحلیل سؤال اول، تعداد مضامین اولیه ۳۷ مورد بودند که ۸ مورد به دلیل تکراری بودن حذف گردیدند و نهایتاً ۲۹ مضمون باقی ماندند. مضامین باقی مانده بر اساس قرابت معنایی در مضمون کلی‌تر قرار گرفتند که ماحصل آن دسته بندی ۵ مضمون اصلی بود. مضامین اصلی نیز بر مبنای ماهیت مضامین فرعی نامگذاری شدند.

جدول ۱: مضامین اصلی و فرعی شناسایی شده در سؤال اول

مضامین اصلی	مضامین فرعی	بعد
نظارت و ارزیابی	عدم آشنایی با روش‌های بازخورد در تربیت بدنی.	۳۹
	عدم دسترسی به ابزارهای ارزشیابی در تربیت بدنی.	
دانش حرفه‌ای	مشکلات مربوط به روش‌های مختلف ارزشیابی.	۳۷
	عدم توانایی در روش‌های ایجاد انگیزه.	
مضامین اصلی	مشکلات مربوط به شرکت تمامی دانش‌آموزان.	۳۷
	عدم تسلط بر بازی‌های مختلف و متنوع.	
مضامین فرعی	عدم توانایی در ایجاد برنامه‌های تمرینی.	۳۷
	ناکافی بودن داده‌ها در زمینه رشته‌های ورزشی.	
مضامین اصلی	عدم اطلاع از اصول تمارین ورزشی.	۳۷
	عدم تحصیل در تربیت بدنی.	
مضامین فرعی	نا آشنا بودن با قوانین ورزشی.	۳۷
	عدم آشنایی با روش‌های بازخورد در تربیت بدنی.	

¹² Clustering Themes

¹³ Textural Description

¹⁴ Structural Description

¹⁵ Composite Description

¹⁶ Creswell, J. W., & Poth

<p>عدم اطلاع از اهداف به تفکیک پایه‌ها. عدم به‌کارگیری روش‌های ویژه تدریس تربیت بدنی. نداشتن زمان کافی برای آماده‌سازی. نداشتن راهنمای تدریس به تفکیک پایه‌ها. عدم اطلاع از نحوه‌ی بکار بردن مواد آموزشی مرتبط.</p>	<p>عناصر برنامه</p>	
<p>کنترل فراگیران در فضای باز. عدم مشارکت در بازی‌ها. عدم توانایی در برنامه ریزی کلاس‌ها. ناتوان بودن در طراحی آموزشی مرتبط با بازی‌ها. مشکلات مربوط به تفاوت‌های فردی. مشکلات مربوط به نیازها و علایق دانش‌آموزان. مشکلات مربوط به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه.</p>	<p>مدیریت کارآمد</p>	
<p>عدم اطلاع از روش‌های پیشگیری از حوادث ورزشی. ناکافی بودن سطح توانایی در کمک‌های اولیه. عدم شناخت از آسیب‌های ورزشی. عدم تشخیص مشکلات جسمانی. عدم اطلاع از آمادگی و توانمندی جسمی. عدم مدیریت صحیح آسیب‌ها و مصدومیت‌ها.</p>	<p>ایمنی و امداد</p>	

همان‌طور که نتایج در جدول ۱ نشان داده شده است، در بعد فردی، ۵ مضمون اصلی مشخص گردید که عبارت‌اند از: «دانش حرفه‌ای با ۶ مضمون فرعی»، «مدیریت کارآمد با ۷ مضمون فرعی»، «نظارت و ارزیابی با ۵ مضمون فرعی»، «ایمنی و امداد با ۶ مضمون فرعی» و «عناصر برنامه با ۵ مضمون فرعی».

در ادامه گزیده‌ای از متن مصاحبه‌ها آمده است:

معلم مرد (۱۱ سال سابقه، کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، مصاحبه شونده ۱):

«یکی از چالش‌هاییم عدم تسلط بر بازی‌های مختلف و متنوع است. این مسئله باعث می‌شود نتوانم به همه دانش‌آموزان در انتخاب بازی‌ها به‌طور حرفه‌ای کمک کنم. برای حل این مشکل، سعی می‌کنم توانمندی‌هایم را در زمینه بازی‌ها افزایش دهم و به دانش‌آموزان راهنمایی دقیق‌تری ارائه کنم».

معلم زن (۲۰ سال سابقه، کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، مصاحبه شونده ۳):

«چالش اصلی من در تربیت بدنی، عدم توانایی در طراحی آموزشی مرتبط با بازی‌هاست. گاهی اوقات سعی می‌کنم بازی‌های جذابی بسازم، اما نمی‌دانم چگونه آن‌ها را جذاب و آموزنده کنم. برای حل این مشکل، به دنبال روش‌های نوآورانه‌تری برای آموزش بازی‌ها می‌گردم و از تجربیات دیگر معلمان استفاده می‌کنم».

معلم مرد (۱۷ سال سابقه، کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، مصاحبه شونده ۵):

«یکی از مشکلاتم عدم مشارکت برخی دانش‌آموزان در بازی‌هاست. بعضی از دانش‌آموزان ترجیح می‌دهند فقط تماشا کنند. برای حل این مشکل، سعی می‌کنم بازی‌های جذاب‌تر طراحی کنم و دانش‌آموزان را به مشارکت فعال‌تر تشویق کنم».

معلم زن (۳ سال سابقه، کاردانی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده ۶):

«چالش اصلی من عدم تسلط به اصول تمرین‌های ورزشی است. این مشکل باعث می‌شود که بتوانم تمرین‌های صحیح را به دانش‌آموزان آموزش دهم. برای حل این مشکل، بیشتر بر آموزش خودم تمرکز می‌کنم و از منابع آموزشی مرتبط استفاده می‌کنم».

معلم زن (۱۲) سال سابقه، کارشناسی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده (۸):

«مشکل من نداشتن داده‌های کافی در زمینه رشته‌های ورزشی است. گاهی اوقات دانش‌آموزان سؤالاتی می‌پرسند که نمی‌توانم جواب بدهم. برای حل این مشکل، سعی می‌کنم دانش خود را در زمینه‌های ورزشی گسترش دهم و از منابع معتبر استفاده کنم».

معلم زن (۱۷) سال سابقه، کارشناسی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده (۹):

«مشکلی که دارم عدم تشخیص مشکلات جسمانی دانش‌آموزان است. بعضی از دانش‌آموزان آسیب‌های جسمانی را به من اطلاع نمی‌دهند و من نمی‌توانم راهنمایی دقیقی داشته باشم. برای حل این مشکل، سعی می‌کنم دانش‌آموزان را آگاه‌تر کنم و از آن‌ها بخواهم که مشکلات جسمانی‌شان را گزارش دهند».

معلم زن (۱۲) سال سابقه، کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، مصاحبه شونده (۱۲):

«چالش اصلی من عدم توانایی در ایجاد برنامه‌های تمرینی مناسب برای دانش‌آموزان است. همچنین غالب دانش‌آموزان تمایل زیادی به فوتبال دارند و وقتی می‌خواهم غیر از فوتبال به رشته‌های دیگر بپردازم، مقاومت می‌کنند».

معلم مرد (۱۲) سال سابقه، کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، مصاحبه شونده (۱۴):

«مشکل دیگر من مدیریت صحیح آسیب‌ها و مصدومیت‌هاست. به خاطر فضای غیر استاندارد مدرسه و نبود امکانات، نمی‌دانم چطور باید در صورت آسیب دیدن دانش‌آموز عمل کنم. برای حل این مشکل، دوره‌های آموزشی امداد و نجات و مدیریت مصدومیت‌ها را گذرانده‌ام».

معلم زن (۱۴) سال سابقه، کارشناسی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده (۱۹):

«یکی از مشکلات من عدم حمایت مدیران مدرسه است. آن‌ها به تربیت بدنی اهمیت کمتری می‌دهند و این باعث محدودیت در اجرای برنامه‌ها می‌شود. همچنین در زمینه کمک‌های اولیه و آسیب‌ها، اطلاع و مهارت کافی ندارم».

معلم زن (۲۵) سال سابقه، کارشناسی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده (۲۰):

«مشکل من نداشتن زمان کافی برای آماده‌سازی درس تربیت بدنی است. گاهی اوقات نمی‌توانم به‌طور کامل برای تدریس آماده شوم و این باعث کاهش کیفیت درس می‌شود. علاوه بر این، روش‌های تدریس خاصی برای درس تربیت بدنی وجود دارد که متأسفانه از آن‌ها اطلاع کافی ندارم».

سؤال دوم پژوهش:

«آسیب‌های درس تربیت بدنی از منظر معلمان در بعد سازمانی کدامند؟»

جدول ۲: مضامین اصلی و فرعی شناسایی شده در سؤال دوم

بعد	مضامین اصلی	مضامین فرعی
۳ ۳ ۳	سازمان‌دهی منابع	کمبود نیروی متخصص. کمبود بودجه اختصاصی. نبود منابع آموزشی برای بازی‌های بومی-محلی. عدم دسترسی به منابع آموزشی مرتبط. عدم توجه به ورزش‌های مناسب دختران.
	فرهنگی و ارزشی	کم ارزش تلقی کردن درس تربیت بدنی از طرف مدیران. عدم حمایت مدیران و عوامل مدرسه‌ای. عدم آگاهی اولیا نسبت به ارزش درس تربیت بدنی. بی‌تفاوتی اولیا در خرید ملزومات مناسب ورزشی. محدود کردن دانش‌آموزان دختر. توجه افراطی و تأکید زیاد نسبت به فوتبال.

<p>نبود تجهیزات ورزشی مربوط به فضاهای باز. کمبود ملزومات ورزشی مربوط به فضاهای مسقف. نبود فضای ورزشی استاندارد. محدودیت‌های فضای فیزیکی کلاس‌ها. نداشتن حیاط پویا. مناسب نبودن حیاط مدارس.</p>	<p>زیرساخت‌های فیزیکی</p>	
<p>عدم آموزش معلمان غیر متخصص. عدم برگزاری دوره‌ی دانش‌افزایی معلمان متخصص. اختصاص زمان درس تربیت بدنی به سایر دروس. تعداد زیاد دانش‌آموزان در هر کلاس. عدم برگزاری کلاس‌ها در سالن‌های ورزشی مربوطه.</p>	<p>آموزشی</p>	

سؤال دوم پژوهش مبتنی بر شناسایی آسیب‌های درس تربیت بدنی در بعد سازمانی بود، برای جوابگویی به این سؤال نیز از روش موستاکاس و کراسول استفاده شد. در این خصوص نیز ابتدا، مصاحبه‌ها خط به خط خوانده شد، نکات کلیدی و مضامین فرعی استخراج گردید. سپس بر حسب ماهیت مضامین اولیه، مضامین اصلی به دست آمد.

در تحلیل سؤال دوم پژوهش، تعداد مضامین اولیه ۲۹ مورد بودند که ۷ مضمون به دلیل تکراری بودن یا همپوشانی با سایر مضامین دیگر حذف گردیدند و نهایتاً ۲۲ مضمون باقی ماندند. مضامین باقی مانده بر اساس قرابت معنایی در مضمون کلی‌تر قرار گرفته که بر این اساس ۴ مضمون اصلی شکل گرفت. مضامین اصلی بر مبنای ماهیت مضامین فرعی نامگذاری شدند.

همان‌طور که نتایج در جدول ۲ نیز آمده است، در بعد سازمانی، ۴ مضمون اصلی شناسایی شده که عبارت‌اند از: «سازمان‌دهی منابع با ۵ مضمون فرعی»، «زیرساخت‌های فیزیکی با ۶ مضمون فرعی»، «فرهنگی و ارزشی با ۶ مضمون فرعی» و «آموزشی با ۵ مضمون فرعی». در ادامه گزیده‌ای از متن مصاحبه‌ها آمده است:

معلم مرد (۵) سال سابقه، کارشناسی تکنولوژی آموزشی، مصاحبه شونده (۲)

«یکی از موانع اجرای برنامه تربیت بدنی برای من، کنترل فراگیران در فضای باز است. دانش‌آموزان معمولاً خودجوش و خودمختار هستند که کنترل آن‌ها را دشوار می‌کند. برای حل این مشکل، سعی می‌کنم ارتباط نزدیک‌تری با دانش‌آموزان برقرار کنم تا انگیزه‌شان برای مشارکت در درس افزایش یابد».

معلم مرد (۲) سال سابقه، کارشناسی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده (۴)

«چالش اصلی من عدم دسترسی به منابع آموزشی تربیت بدنی است. گاهی اوقات برای آموزش بهتر به دانش‌آموزان، منابع کافی ندارم. برای حل این مشکل، با مدیران مدرسه و ادارات مربوطه مذاکره می‌کنم تا منابع آموزشی را افزایش دهیم».

معلم زن (۲۷) سال سابقه، کاردانی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده (۷)

«یکی از موانع اجرای برنامه تربیت بدنی، نبود تجهیزات ورزشی مناسب در فضاهای باز است. برخی تمرین‌ها بدون تجهیزات مناسب به‌درستی انجام نمی‌شوند و باعث می‌شود که برخی درس‌ها تکراری باشند. برای حل این مشکل، با مدیران مدرسه و ادارات مربوطه تلاش می‌کنم تجهیزات را بهبود دهم».

معلم زن (۳) سال سابقه، کارشناسی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده (۱۰)

«مشکل من کمبود بودجه اختصاصی برای تربیت بدنی است. گاهی برای تجهیز کلاس‌ها و خرید تجهیزات کافی پول ندارم و این باعث محدودیت در فعالیت‌ها می‌شود. برای حل این مشکل، از مدیران و ادارات مدرسه درخواست افزایش بودجه تربیت بدنی را دارم».

معلم زن (۱۲) سال سابقه، کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، مصاحبه شونده (۱۲)

«چالش اصلی من عدم توانایی در طراحی برنامه‌های تمرینی مناسب برای دانش‌آموزان است. این مشکل باعث کاهش کیفیت درس تربیت بدنی می‌شود. همچنین بسیاری از دانش‌آموزان تمایل زیادی به فوتبال دارند و زمانی که می‌خواهم غیر از فوتبال به رشته‌های دیگر بپردازم، مقاومت می‌کنند».

معلم زن (۱۹ سال سابقه، کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، مصاحبه شونده ۱۳)
 «یکی از مشکلات من، نداشتن حیط مناسب برای تربیت بدنی است. این مشکل باعث کاهش انگیزه دانش‌آموزان برای فعالیت‌های فیزیکی می‌شود. علاوه بر این، حساسیت مدیر و معاون مدرسه نسبت به ورزش‌های دخترانه، چالش دیگری است که با آن مواجه هستم».

معلم مرد (۱۲ سال سابقه، کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، مصاحبه شونده ۱۴)
 «چالش من مدیریت آسیب‌ها و مصدومیت‌هاست. به دلیل فضای غیر استاندارد حیط مدرسه و نبود امکانات، نمی‌دانم چگونه باید در صورت آسیب دیدن دانش‌آموزان عمل کنم. برای حل این مشکل، دوره‌های آموزشی در زمینه امداد و نجات و مدیریت مصدومیت‌ها را گذرانده‌ام».

معلم مرد (۱۷ سال سابقه، کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، مصاحبه شونده ۱۵)
 «یکی از مشکلات من محدودیت‌های فضای فیزیکی کلاس‌ها است. فضای کوچک کلاس‌ها مانع از اجرای برخی تمرین‌ها می‌شود. مدرسه ما هیچ سالن ورزشی اختصاصی یا اجاره‌ای ندارد، که این مشکل جدی است».

معلم مرد (۸ سال سابقه، کارشناسی ارشد پژوهش‌ات آموزشی، مصاحبه شونده ۱۶)
 «چالش من انگیزه و علاقه‌مندی دانش‌آموزان است. گاهی اوقات دانش‌آموزان انگیزه کمی برای تمرین دارند و این باعث می‌شود که درس تربیت بدنی کمتر جذاب باشد. سعی می‌کنم کلاس‌ها را جذاب‌تر برگزار کنم، اما تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان این کار را دشوار می‌کند».

معلم مرد (۵ سال سابقه، کارشناسی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده ۱۷)
 «یکی از موانع اجرای برنامه درس تربیت بدنی، عدم برگزاری کلاس‌ها در سالن‌های ورزشی مناسب است. گاهی کلاس‌ها در محیط‌های ناامن برگزار می‌شوند. این موضوع را به مدیر مدرسه یادآوری می‌کنم، اما توجه کافی به درس تربیت بدنی نمی‌شود. از مدیر می‌خواهم حداقل وسایل لازم برای ورزش در حیط فراهم کند».

معلم مرد (۱۷ سال سابقه، کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، مصاحبه شونده ۱۸)
 «چالش مهم من تعداد زیاد دانش‌آموزان در هر کلاس است. نمی‌توانم به همه توجه کافی داشته باشم و این باعث می‌شود که برخی از دانش‌آموزان به اندازه کافی پیشرفت نکنند. برای حل این مشکل، سعی می‌کنم با ایجاد گروه‌های کوچک‌تر در کلاس‌ها و انجام تمرین‌ها به صورت جمعی، توجه به همه دانش‌آموزان را افزایش دهم».

معلم زن (۱۴ سال سابقه، کارشناسی آموزش ابتدایی، مصاحبه شونده ۱۹)
 «مشکل من عدم حمایت مدیران و عوامل مدرسه‌ای است. آن‌ها به تربیت بدنی اهمیت کمتری می‌دهند و این باعث محدودیت در اجرای برنامه‌هایم می‌شود. همچنین، خودم در زمینه کمک‌های اولیه و آسیب‌های احتمالی دانش‌آموزان اطلاع کافی ندارم که مدیر مدرسه هم مدام مرا به مراقبت بیشتر در ساعات ورزشی تذکر می‌دهد».

بحث و نتیجه گیری

سؤال نخست پژوهش مبتنی بر این موضوع بود که «آسیب‌های درس تربیت بدنی از منظر معلمان در بعد فردی کدامند؟» برای پاسخ به این پرسش، داده‌های حاصل از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با استفاده از روش تحلیل Moustakas (1994) و Creswell (1998) مورد بررسی قرار گرفتند. در گام نخست، مصاحبه‌ها به صورت خطبه‌خط تحلیل شده و مضامین فرعی و اولیه شناسایی شدند. سپس، این مضامین بر اساس همخوانی مفهومی دسته‌بندی شده و مضامین اصلی استخراج گردیدند. در نتیجه، پنج مضمون اصلی شامل «دانش حرفه‌ای با ۶ مضمون فرعی»، «مدیریت کارآمد با ۷ مضمون فرعی»، «نظارت و ارزیابی با ۵ مضمون فرعی»، «ایمنی و امداد با ۶ مضمون فرعی» و «عناصر برنامه با ۵ مضمون فرعی» شناسایی و دسته‌بندی گردیدند. در ادامه به تبیین هر یک از مضامین مستخرج پرداخته می‌شود:

دانش حرفه‌ای: در حوزه تربیت بدنی به معنای داشتن مهارت‌ها، دانش، تخصص و تجربه‌های لازم برای تدریس و ارائه آموزش در این حوزه است. این نوع دانش به معلمان تربیت بدنی اجازه می‌دهد تا بتوانند به طور مؤثر و کارآمد در زمینه تربیت بدنی فعالیت کنند و دانش‌آموزان را در بهبود توانایی‌های جسمانی، توانمندی‌های ورزشی و بهداشت فیزیکی راهنمایی کنند. این دانش شامل مفاهیم علمی مانند اصول تمارین ورزشی، اصول تغذیه، توانمندی‌های جسمانی و قوانین ورزشی مرتبط با رشته‌های مختلف می‌شود ([National Association for Sport and Physical Education \(NASPE\), 2015](#))

مدیریت کارآمد: در برنامه درس تربیت بدنی به معنای توانایی معلمان در مدیریت مؤثر کلاس‌های تربیت بدنی و ایجاد محیطی آموزشی انگیزه‌بخش و امن برای دانش‌آموزان است (Smith, 2021). این موضوع نیازمند آموزش‌های مناسبی به معلمان است تا بتوانند کلاس‌های باز را به خوبی اداره کنند، دانش‌آموزان را به مشارکت فعال در بازی‌ها و فعالیت‌های ورزشی ترغیب کنند، برنامه‌های درسی متناسب با نیازها و علایق دانش‌آموزان طراحی کنند و در مواجهه با تفاوت‌های فردی و نیازهای ویژه دانش‌آموزان، به شکل مناسبی واکنش نشان دهند.

نظارت و ارزیابی: نظارت و ارزیابی در برنامه درس تربیت بدنی به معنای مشاهده و ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان و تدریس‌های معلمان در زمینه تربیت بدنی می‌باشد. معلمان باید آشنایی کامل با روش‌های بازخورد و ارزیابی داشته باشند تا بتوانند عملکرد دانش‌آموزان را ارزیابی کرده و بازخورد مناسبی ارائه دهند. همچنین، از ابزارهای ارزشیابی مناسبی برای اندازه‌گیری مهارت‌ها و پیشرفت دانش‌آموزان استفاده کنند. از طرف دیگر، مدیریت شرکت تمامی دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی و ارائه فرصت برای همگان شرکت در این برنامه ضروری است (Silverman & Subramaniam, 2016).

ایمنی و امداد: در برنامه درس تربیت بدنی، ایمنی دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی و همچنین توانمندی در ارائه کمک‌های اولیه در صورت لزوم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. معلمان باید با روش‌های پیشگیری از حوادث ورزشی آشنا باشند و این آموزش‌ها را به دانش‌آموزان منتقل کنند. همچنین، توانمندی در ارائه کمک‌های اولیه در صورت مصدومیت‌ها و آسیب‌های ورزشی برای معلمان بسیار حائز اهمیت است تا ایمنی دانش‌آموزان تضمین شود (Smith, 2021).

عناصر برنامه: عناصر برنامه درس تربیت بدنی شامل اهداف آموزشی به تفکیک پایه‌ها، به‌کارگیری روش‌های ویژه تدریس تربیت بدنی، زمان‌بندی و آماده‌سازی مناسب، راهنمای تدریس به تفکیک پایه‌های سنی و استفاده مناسب از مواد آموزشی مرتبط است. معلمان باید اهداف آموزشی را به دقت تعیین کرده و برنامه‌های مناسبی برای تدریس و اجرای این اهداف داشته باشند. همچنین، استفاده از روش‌های تدریس و مواد آموزشی مناسب به تفکیک پایه‌های سنی از اهمیت زیادی برخوردار است (Silverman, S., & Subramaniam, 2016).

در یک مقایسه کلی، نتایج پژوهش حاضر با در مضامین فرعی «عدم اطلاع از اصول تمارین ورزشی» با پژوهش [Zolghadri et al \(2019\)](#)؛ «عدم توانایی در روش‌های ایجاد انگیزه» با پژوهش [dabi Bendiková & \(2017\)](#) و «عدم اطلاع از روش‌های پیشگیری از حوادث ورزشی» با پژوهش [Dragutinovic \(2020\)](#) همسو بوده و مضامین دیگر در سایر منابع و پژوهش‌های در دسترس یافت نگردیده‌اند. با این حال، برخی از مضامین استخراج‌شده در پژوهش حاضر در مطالعات پیشین گزارش نشده‌اند. این تفاوت‌ها ممکن است به دلایل متعددی از جمله تفاوت‌های فرهنگی و آموزشی، شرایط خاص محیطی، میزان آموزش‌های ضمن خدمت برای معلمان، و سیاست‌های اجرایی برنامه تربیت بدنی در مدارس مرتبط باشد. به‌طور خاص، برخی از چالش‌هایی که در این پژوهش برجسته شدند، مانند نقص در مدیریت کارآمد کلاس‌های تربیت بدنی و محدودیت‌های موجود در ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان، در سایر پژوهش‌های داخلی و خارجی مورد اشاره قرار نگرفته‌اند. این موضوع نشان‌دهنده‌ی نیاز به بررسی بیشتر این حوزه در مطالعات آتی و طراحی راهکارهای بهبود فرایند تدریس تربیت بدنی است. در مجموع، یافته‌های این پژوهش همسو با مطالعات پیشین نشان می‌دهند که چالش‌های فردی معلمان در تدریس تربیت بدنی عمدتاً به دانش حرفه‌ای، مدیریت کلاس، نظارت و ارزیابی، ایمنی و امداد، و عناصر برنامه درسی مرتبط هستند.

سؤال دوم پژوهش به دنبال بررسی این موضوع بود «آسیب‌های درس تربیت بدنی از منظر معلمان بعد سازمانی کدام‌اند؟» به منظور جوابگویی به این سؤال نیز نتایج با روش موستاکاس و کراسول، مصاحبه‌ها تحلیل گردیدند. بدین منظور ابتدا، مصاحبه‌ها خط به خط بررسی گردید و مضامین فرعی و اولیه شکل گرفت. ماحصل نتایج تحلیل مصاحبه‌ها شناسایی ۴ مضمون اصلی «سازمان‌دهی منابع با ۵ مضمون فرعی»؛ «زیرساخت‌های فیزیکی با ۶ مضمون فرعی»؛ «فرهنگی و ارزشی با ۶ مضمون فرعی» و «آموزشی با ۵ مضمون فرعی» بود.

سازمان‌دهی منابع: در درس تربیت بدنی، سازمان‌دهی منابع به معنای بهینه‌سازی و مدیریت منابع مالی، انسانی و فیزیکی جهت اجرای درس تربیت بدنی است. این اقدام شامل تخصیص بودجه‌های کافی به تربیت بدنی، جلب نیروی معلمان متخصص و متعهد به تدریس تربیت بدنی و فراهم آوری منابع آموزشی و ورزشی مناسب برای دانش‌آموزان است. منابع مالی برای تجهیزات و وسایل ورزشی، دوره‌های آموزشی برای معلمان و توسعه برنامه‌های تربیت بدنی بر اساس نیازهای دانش‌آموزان شامل مواردی هستند که باید به‌طور دقیق و هدفمند تخصیص یابند. سازمان‌دهی منابع به این کمک می‌کند که درس تربیت بدنی با کیفیت و مؤثری ارائه شود (Capel & Whitehead, 2018).

زیرساخت‌های فیزیکی: زیرساخت‌های فیزیکی در درس تربیت بدنی به معنای فضاها، تجهیزات و امکاناتی هستند که برای تدریس و اجرای فعالیت‌های ورزشی و تربیت بدنی در مدارس استفاده می‌شوند. این مقوله شامل ورزشگاه‌ها، سالن‌های ورزشی، زمین‌های ورزشی، تجهیزات و وسایل ورزشی و دیگر ملزومات مورد نیاز برای اجرای درس تربیت بدنی است. ایجاد زیرساخت‌های فیزیکی مناسب و استاندارد در مدارس امکان تدریس و انجام فعالیت‌های ورزشی به‌صورت ایمن و مؤثر را فراهم می‌کند (Hardman & Naul, 2015).

فرهنگی و ارزشی: فرهنگی و ارزشی در زمینه تربیت بدنی به مجموعه ارزش‌ها، اصول و انتظاراتی اشاره دارد که می‌بایست از طریق مسئولان و عوامل مجری درس تربیت بدنی لحاظ گردد. در نگاه دیگر نیز بر مسائل ارزشی و فرهنگی که به‌طور معمول در برنامه‌های درسی تربیت بدنی تدریس می‌شوند و به دانش‌آموزان آموزش می‌دهند که چگونه به جسمانیت، اخلاقیات، همکاری، رقابت سالم و سلامت جسمی ارزش دهند، تأکید دارد (Capel & Whitehead, 2018).

آموزشی: بخش آموزشی در درس تربیت بدنی به معنای آماده‌سازی و آموزش معلمان به منظور تدریس و مشاوره دانش‌آموزان در زمینه تربیت بدنی است. این شامل دوره‌های آموزشی برای معلمان تربیت بدنی، توسعه مهارت‌های تدریس، مفاهیم آموزشی و روش‌های به‌روز تدریس تربیت بدنی است (Capel & Whitehead, 2018).

در یک تحلیل مقایسه‌ای، نتایج پژوهش حاضر در برخی از مضامین شناسایی شده با یافته‌های مطالعات پیشین همسویی معناداری نشان می‌دهد. به‌عنوان نمونه، مضمون فرعی «عدم دسترسی به منابع آموزشی مرتبط» با نتایج پژوهش Dragutinovic (۲۰۲۰) همخوان است؛ «نبود فضای ورزشی استاندارد» با یافته‌های مطالعه et al Zolghadri (2019) مطابقت دارد؛ «کمبود نیروی متخصص» نیز با نتایج پژوهش Abdi, S., & Ramazani Nejad (2021) هم‌راستا گزارش شده است و همچنین، مضمون «عدم حمایت مدیران و عوامل مدرسه‌ای» با داده‌های به‌دست‌آمده از پژوهش Balga, T., & Antala (2020) مطابقت دارد. این همسویی یافته‌ها نشان می‌دهد که برخی از چالش‌های شناسایی شده در نظام تربیت بدنی مدارس ابتدایی ایران، با مشکلات گزارش شده در سایر بافت‌های آموزشی در سطح ملی و بین‌المللی اشتراک دارند. با این حال، بخشی از مضامین استخراج شده در پژوهش حاضر، نظیر «فقدان برنامه‌های توانمندسازی حرفه‌ای برای معلمان» و «محدودیت‌های آموزشی در حوزه تربیت بدنی»، به‌صورت مستقیم در پژوهش‌های پیشین گزارش نشده‌اند. این ناهمخوانی می‌تواند ناشی از تفاوت در شرایط محیطی، ساختارهای نهادی، میزان دسترسی به منابع آموزشی، و سیاست‌های جاری در نظام‌های آموزشی مختلف باشد. در بسیاری از کشورها، توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی به‌عنوان بخشی از برنامه‌های مستمر آموزشی نهادینه شده است؛ در حالی که در بافت آموزشی ایران، کمبود برنامه‌های مهارت‌افزایی و فقدان حمایت‌های سازمانی از معلمان به‌عنوان یک مسئله کلیدی شناسایی شده است. این شکاف می‌تواند نشانگر ضعف ساختاری در نظام آموزش معلمان و تخصیص ناکافی منابع مالی برای توسعه تخصصی آن‌ها باشد. از این‌رو، نتایج این پژوهش ضرورت توجه جدی به طراحی و اجرای دوره‌های آموزشی هدفمند برای ارتقای صلاحیت حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی را گوشزد می‌کند. به‌طور خاص، پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران آموزشی با بازنگری در ساختارهای موجود، در راستای بهبود کیفیت منابع انسانی و توسعه حرفه‌ای معلمان، اقدامات اجرایی مؤثری اتخاذ نمایند. در جمع‌بندی، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که آسیب‌های سازمانی مرتبط با درس تربیت بدنی عمدتاً در چهار حوزه‌ی اصلی دسته‌بندی می‌شوند: «سازمان‌دهی و تخصیص منابع»، «زیرساخت‌های فیزیکی»، «نگرش‌ها و ارزش‌های فرهنگی حاکم»، و «چالش‌های آموزشی و توانمندسازی». مقایسه این یافته‌ها با مطالعات پیشین حاکی از آن است که اگرچه بسیاری از چالش‌ها در منابع مختلف مورد تأیید قرار گرفته‌اند، برخی از مضامین نیازمند بررسی‌های عمیق‌تر در پژوهش‌های آتی هستند. بر این اساس، لازم است در فرآیند سیاست‌گذاری آموزشی، تأکید بیشتری بر ارتقای

زیرساخت‌ها، تأمین منابع انسانی متخصص، حمایت نهادی از معلمان، و توسعه برنامه‌های آموزشی و بازآموزی هدفمند صورت گیرد تا درس تربیت بدنی در دوره ابتدایی بتواند نقش خود را در تربیت متعادل و همه‌جانبه‌ی دانش‌آموزان ایفا نماید

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

این پژوهش نشان داد که آسیب‌های درس تربیت بدنی در دو بعد فردی و سازمانی تأثیرات قابل توجهی بر کیفیت اجرا و اثربخشی این درس دارند. در بعد فردی، مشکلاتی مانند کمبود مهارت‌های تخصصی معلمان، نگرش‌های منفی نسبت به درس تربیت بدنی، و ضعف در مدیریت کلاس‌های ورزشی به چشم می‌خورد. در بعد سازمانی نیز کمبود امکانات، فضای ناکافی برای فعالیت‌های ورزشی، و عدم وجود سیاست‌گذاری مناسب از جمله مشکلات اصلی بودند که بر کیفیت آموزش تأثیر گذاشتند. با این حال، محدودیت‌های پژوهش نیز باید مورد توجه قرار گیرد. ماهیت کیفی این پژوهش باعث می‌شود که نتایج آن نتواند به‌طور مستقیم به سایر محیط‌های آموزشی تعمیم یابد. همچنین، محدود بودن دامنه جغرافیایی مطالعه به شهرستان پیرانشهر و حجم نمونه نسبتاً کم نیز از دیگر محدودیت‌های این پژوهش محسوب می‌شود. علاوه بر این، عدم مشارکت سایر ذی‌نفعان مانند دانش‌آموزان، والدین و مدیران مدارس باعث کاهش تنوع داده‌ها و دیدگاه‌ها در این مطالعه شده است. در نتیجه، پیشنهاد می‌شود که برای تقویت دانش حرفه‌ای معلمان، کارگاه‌های آموزشی عملی با مشارکت متخصصان تربیت بدنی برگزار شود و دوره‌های ضمن خدمت برای بهبود مهارت‌های تدریس و مدیریت کلاس درس تربیت بدنی به‌صورت منظم اجرا گردد. همچنین، تخصیص بودجه ویژه برای بهسازی فضاهای ورزشی مدارس، تجهیز مدارس به وسایل ورزشی استاندارد، و توسعه همکاری با شهرداری‌ها و بخش خصوصی برای ایجاد فضاهای ورزشی مشترک، می‌تواند در بهبود زیرساخت‌های آموزشی مؤثر باشد. در سطح سیاست‌گذاری نیز پیشنهاد می‌شود که نظام پایش و ارزیابی مستمری برای سنجش عملکرد معلمان و اثرگذاری برنامه‌های درسی تربیت بدنی ایجاد شود. با اجرای این راهکارها، می‌توان موانع موجود را کاهش داده و به ارتقای جایگاه و کیفیت درس تربیت بدنی در نظام آموزشی کمک کرد.

ملاحظات اخلاقی

تمامی اصول اخلاقی در این مقاله در نظر گرفته شده است. شرکت‌کنندگان در جریان هدف پژوهش و مراحل اجرای آن قرار گرفتند. آن‌ها همچنین از محرمانه بودن اطلاعات خود اطمینان داشتند.

حامی مالی

این مقاله هیچگونه حامی مالی نداشته است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Abdi, S., & Ramazani Nejad, R. (2021). Comparing the educational position of physical education from the perspectives of principals, teachers, parents, and students in primary schools in Rasht. *Educational Research*, 26, 61–77. [In Persian]
- Ansari, M., & Ganjkanloo, N. (2022). Comparative study of physical education curriculum in Iran and Australia. In *Seventh National Conference on New Approaches in Education and Research*, Mahmoudabad. Retrieved from <https://civilica.com/doc/1619870> [In Persian]
- Balga, T., & Antala, B. (2020). Opinions of physical education teachers on the position of physical education among other subjects in Slovakia. In *7th International Scientific Conference* (pp. 65–70).
- Bendíková, E., & Dobay, B. (2017). Physical and sport education as a tool for development of a positive attitude toward health and physical activity in adulthood. *European Journal of Contemporary Education*, 6(1), 14–21.
- Breed, R., Lindsay, R., Kittel, A., & Spittle, M. (2024). Content and quality of comparative tactical game-centered approaches in physical education: A systematic review. *Review of Educational Research*. <https://doi.org/10.3102/00346543241227236>
- Capel, S., & Whitehead, M. (2018). *Key concepts in physical education curriculum design*. Routledge.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Dragutinovic, K., & Mitrovic, M. (2020). Attitudes of teachers towards physical education teaching in elementary school. *Journal of Anthropology of Sport and Physical Education*, 4(2), 29–33.
- Esmacili, M. R. (2004). A comparative study of the physical education curriculum in primary schools in Iran and selected countries and the presentation of a model [Doctoral dissertation, Tarbiat Moallem University]. [In Persian]
- Esmacili, M. R. (2019). *History of physical education and sports*. Tehran: Samt. [In Persian]
- Executive regulations of primary schools. (2021). Tehran: Ministry of Education. [In Persian]
- Fenton, M. E., & Johnson, K. L. (2021). *Curriculum mapping and assessment: A systematic approach to designing and evaluating curriculum*. SAGE Publications.
- Fundamental Transformation in Education Document. (2011). Tehran: Secretariat of the Supreme Council of Education. [In Persian]
- Goertz, G., & Mahoney, J. (2012). *A tale of two cultures: Qualitative and quantitative research in the social sciences*. Princeton University Press.
- Hardman, K., & Naul, R. (2015). *Physical education in schools: A global perspective*. Routledge.
- Hooman, H. A. (2012). *Practical guide to qualitative research*. Tehran: Samt. [In Persian]
- Izadi, S., Abedini Beltrak, M., Mansouri, S., & Alizadeh, A. (2011). Content analysis of physical education in primary school textbooks. *Journal of Sports Management and Motor Behavior*, 13, 27–40. [in Persian]

- Kadhim, M. A. A., Mashi, A. A. A., Al-Diwan, L. H., & Ghazi, M. A. (2024). Understanding the mechanism of conducting benchmark test for the infrastructure of physical education curricula in the age of artificial intelligence. *International Journal of Elementary Education*, 13(1), 8–12.
- Kashkar, S., Dadres, M., & Ghaisari, R. (2013). Evaluation of the primary physical education teacher's guidebook (teaching guide) from the perspective of primary school teachers in Yazd. *Sports Media Communication Management*, 3, 63–69. [in Persian]
- Kozub, M. G., Ohlson, J. M., & Ferrara, J. A. (2018). The importance of curriculum evaluation in physical education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 75(6), 38–43.
- Li, Y., & Yu, H. (2024). Assessment of pedagogical contributions toward enhancing physical activity within the secondary school physical education curricula in southwestern China. *Sustainability*, 16(5), 1862. <https://doi.org/10.3390/su16051862>
- National Association for Sport and Physical Education. (2015). *Initial guidelines for recognizing an accomplished physical educator*. National Association for Sport and Physical Education.
- National curriculum document of the Islamic Republic of Iran. (2011). Tehran: Secretariat of the National Curriculum Production Project. [in Persian]
- Nourzai, F., & Peydai, M. M. (2015). *Educational pathology of employees with an emphasis on its effectiveness in Iranian organizations*. Tehran: Azar Publishing. [in Persian]
- Oral, O., Tatlibal, P., & Nomikos, G. (2022). A narrative review of physical education's contribution to children's healthy development. *Scientific Chronicles*, 27(4), 47–59.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). SAGE Publications.
- Physical education teacher's guide for secondary education. (2021). Tehran: Organization for Research and Educational Planning. [in Persian]
- Razavi, M. H., Rouhani, Z., & Ghanbari Firouzabadi, A. (2014). An analysis of factors affecting the enhancement of the physical education curriculum in schools. *Journal of Sports Management and Motor Behavior*, 19, 69–80. [in Persian]
- Shaykh Aram, A., Nataqi, F., & Shah Mansouri, I. (2020). A model for evaluating the physical education and health curriculum in primary education. *Scientific-Research Journal of Lifestyle with a Focus on Health*, 4, 331–356. [in Persian]
- Silverman, S., & Subramaniam, P. R. (2016). Assessing physical education and sport. In M. Khosrow-Pour (Ed.), *Handbook of research on teaching and learning in K–20 education* (pp. 1046–1075). IGI Global.
- Smith, J. (2021). Safety and first aid in physical education. *Physical Education and Sports Journal*, 5(2), 45–60.
- Talebi, N., Samadi, A., & Mohammadpour, B. (2019). Evaluating the effectiveness of the physical fitness section of the health and physical education curriculum for sixth-grade primary students. *Scientific Journal of Educational Research and Learning*, 14(2), 27–37. [in Persian]
- Tan, D. (2022). Comparative study of physical education teaching in middle schools at home and abroad using clustering algorithm. *Computational Intelligence and Neuroscience*, 2022, Article ID 7277742. <https://doi.org/10.1155/2022/7277742>

- Teaching guide for primary physical education. (2019). Tehran: Organization for Research and Educational Planning. [in Persian]
- Van Manen, M. (2016). *Phenomenology of practice: Meaning-giving methods in phenomenological research and writing*. Routledge.
- Wiles, J., & Bondi, J. (2019). *Curriculum development: A guide to practice* (10th ed.). Pearson.
- Zolghadri, P., Kian, M., Alizadeh, M., & Elahi, A. (2019). A pathology of the implementation of the physical education and health curriculum in the first cycle of secondary education based on the Acker model. *Journal of Educational Sports Research*, 17, 229–252. [in Persian]